

ogrožanja integritete učencev, ki ga prinašajo s seboj, ne zatrejo sodelovanja učencev. Nasprotno, učinek njenih izjav lahko prepoznamo v spodbujanju sodelovalnosti in poizkušanju skupnega oblikovanja popolnega odgovora¹⁴. Kot smo rekli, so prav jezikovne strategije tiste, ki dejanja (odgovore učencev) lahko predstavijo (ovrednotijo) na način, ki je sprejemljiv za vse udeležence in hkrati krepi sodelovalnost in zaupanje med učiteljico in učenci. To bomo v nadaljevanju podprli še z vidika variabilnosti odzivov in njihovih učinkov. »Iste« odgovore učencev bi učiteljica z naslednjimi odzivi (za nazaj) lahko interpretirala povsem drugače. Nobena lastnost »stvarne« situacije namreč ne pogojuje zgolj enega samega – »pravilnega« – opisa, marveč nasprotno, iz različnih opisov (in njihovih pomenskih učinkov) izhajajo različne interpretacije dogajanja. Učiteljica bi npr. lahko odgovorila:

(39) »Kaj pa tako jecljaš. Jasno sestavi svoj odgovor in dvigni roko, ko ga boš pripravljena glasno ponoviti!«

Izjava (39) prav tako kot dejansko izbrana izjava (primer (38), korak 3) ne bi izražala popolne nepravilnosti odgovora. V nekem smislu bi celo izražala zaupanje v učenkinjo sposobnost, da po premisleku vendarle lahko oblikuje pravilen in popoln odgovor. Vendar pa je oblikovana kot frontalni napad na njeno pozitivno integriteto (»Kaj pa tako jecljaš.«), ki ga v nadaljevanju še podkrepi ukazovalen, morda bi lahko rekli celo poniževalen ton. Tako oblikovana izjava bi verjetno ustvarila nesproščeno vzdušje, v katerem bi bila sodelovalnost učencev zatrta z obsojanjem neuspešnih poskusov oblikovanja pravilnega odgovora.

Učiteljica bi lahko odgovorila tudi takole:

(40) »Ne, tole ni popoln odgovor. Kdo ga bo dopolnil?«

Izjava (40) za razliko od izjave (39) ne vsebuje več ultimativnega tona, čeprav neposredno izraža nezadovoljivost odgovora. Lahko bi rekli, da bi

14 Zanimivo je npr. tudi, da je iz nadaljnega neprekinjenega toka komunikacije (aktivnega vključevanja že vprašanih učencev in ostalih) razvidno, da tudi siceršnje nespoštljivo prekinjanje sogovorca (učiteljica je v vseh svojih odzivih v korakih 3, 5, 7 in 9 vpadla v izjave učencev) v tej komunikacijski situaciji nima opaznega ogrožujočega učinka. Morda je prav to tudi dokaz ene izmed posebnosti šolskega diskurza – glede na število učencev, odmerjen čas (šolsko uro) in načrtovane vsebine je potencialna stopnja ogrožanja integritete učenca, ki jo ima vpadanje v besedo, manjša kot prekinjanje sogovorca v vsakdanji komunikaciji. To še vedno ne pomeni, da je potencialna stopnja ogrožanja integritete učenca ob vpadanju v besedo nična – še vedno je učinek odvisen od aktualnega izjavljalnega konteksta in tudi načina prekinitve (grobno prekinjanje, uporaba vljudnostnih strategij, itd.) – lahko pa bi morda vseeno posplošili, da je manjša kot v vsakdanji komunikaciji.